

цитат, алюзій, паратекстуальних і гіпертекстуальних елементів давнього й нового українського письменства. Ключові в цій частині праці підрозділи про М. Гоголя (доречність його віднесення до українського письменства також варта окремої розмови), Т. Шевченка, П. Тичину. Помітна схильність авторки до чіткої хронологізації й каталогізування літературного матеріалу. В останньому розділі йдеться про особливості мистецького діалогу українських письменників з античною літературою й міфологією, творами російських, французьких, англійських письменників.

До безперечних позитивів цієї монографії належать системність, прозорий стиль, логічна послідовність викладу. Книжка Л. Скорина буде справжньою знахідкою для людини, яка бажає розібратися в проблемах міжтекстової взаємодії, поглибити уявлення про українське письменство 1920-х років. Працю написано в найкращих традиціях класичної академічної науки, що передбачає глибоку обізнаність із доробком попередників (теоретиків та істориків літератури), коректну виважену полеміку

з проблемних питань. Л. Скорина вільно оперує цитатами зі студій європейських, американських, російських, українських дослідників. Звісно, рецензована монографія не позбавлена певних недоліків: у першому й другому розділах цитування “першоджерел” подекуди видається надмірним; цікаво було би прочитати про здобутки зарубіжної інтертекстології після 2000 р.; щоби вести предметну розмову про “переформатування” інтертекстуального простору 1920-х років, варто було би бодай стисло схарактеризувати попередню літературно-історичну епоху (кінець XIX – початок XX ст.). Зрозуміло ж, в одній книжці це зробити неможливо (Л. Скорина й сама вказує у вступі, що їй довелося обмежитися найважливішими й найприкметнішими фактами міжлітературної взаємодії), тож залишається сподіватися, що цю працю буде продовжено. Рецензована монографія буде корисною не лише для вузького кола фахівців-інтертекстологів, а й для істориків літератури, культурологів, студентів гуманітарних напрямків, усіх, хто цікавиться українською літературою 1920-х років.

*Наталія Малютіна
м. Одеса*

Отримано 1 серпня 2019 р.

ДРАМА ЯК РІЗНОВИД ХУДОЖНЬОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Синявська Л.І. Українська драматургія кінця XIX – початку XX століття: комунікативні стратегії. – Одеса: КП ОМД, 2019. – 304 с.

Рецензована монографія – назрілий своєчасний відгук на ті проблеми міждисциплінарного підходу в гуманітарних науках, які актуалізувалися впродовж останніх десятиліть. Сучасні літературознавці активно звертаються до феномену комунікації. Його неможливо досягнути поза герменевтичним контекстом, що вимагає уваги до низки присутніх питань, пов’язаних з іманентним потенціалом художньої словесності. Інтерес до цієї проблеми зумовив появу нових об’єктів наукових розвідок.

Драматургічний текст як складник художнього дискурсу в процесі спілкування стає об’єктом розгляду багатьох фахівців у різних галузях знання (літературознавстві, лінгвістиці, психології творчості, театрознавстві). Рецензована праця – це ще один крок

у пізнанні специфіки драматичного твору як особливого виду художнього спілкування з погляду реалізації в ньому комунікативних стратегій. Останні функціонують як на змістовому рівні, так і на рівні форми та жанру тексту.

Монографія має чітку, логічно

вмотивовану структуру, яка вповні відтворює арсенал і мистецьку ефективність комунікативних стратегій в українській драматургії кінця XIX – початку XX ст.

Перший розділ (“Драма як різновид комунікації”) розкриває стан вивчення проблеми, історію та теорію досліджуваного поняття комунікативних стратегій, драматургічного тексту в широкому трактуванні, окреслює специфіку аналізу цього феномену.

Авторка систематизувала різногалузеві наукові дефініції комунікації (Г. Колшанського, Е. Гроссе, Ф. Бацевича, О. Селіванової, В. Красних, Р. Бердвістелла, В. Річмонда та Дж. К. Мак-Кроскі, Дж. Хаймса, Л. Медведєвої та інших) і відповідно виокремила соціокомунікативний, філософсько-культурологічний, масовокомунікативний методи, проаналізувала комунікативні моделі. Бачення драми як різновиду художньої комунікації в монографії комплексне: докладно й логічно простудійовано дефініції понять “спілкування”, “комунікація”, “комунікативна модель”, “комунікативна стратегія”, “художня комунікація”, “текст як об’єкт художньої комунікації”. Особливо аргументовано висвітлено ремарку (інформаційну, описову, технічну, когезійну) як комунікативно-змістову стратегію драми.

У другому розділі авторка проаналізувала комунікативну стратегію “олітературення” української драми на матеріалі доробку “театру корифеїв”, що реалізувалась як на структурно-композиційному, так і на образному та тематичному рівнях. Слушно порушено проблему традицій і новаторства, здатності до трансформації. Дослідниця зазначає: “Комунікативна стратегія

“олітературення” забезпечує вписування драматичного тексту в смислову структуру дискурсу, який має хронологічно-національну, хронотопну й образну прив’язаність” (с. 94).

У третьому розділі “Текстуалізація драматургічного мислення як комунікативна стратегія” проаналізовано ліричні поеми, монологи, етюди, драми Лесі Українки, В. Винниченка, Я. Мамонтова з погляду реалізації в них комунікативної тактики літературизації як складника інтертекстуальності; систематизовано прийоми створення художньої умовності як способу вияву авторських інтенцій, стратегій. Докладно розкрито характер репрезентації фігури адресанта, що увиразнює авторське “Я” в драматургічному тексті, виділено форми авторської присутності в п’єсі, як-от: автор зовнішній, внутрішній, біографічний.

У четвертому розділі (“Комунікативна стратегія трансформації драматургічних текстів”) з’ясовано, що інсценізація романно-повістевих сюжетів у драматургічних текстах набуває характеру стилізації, театрального фарсового обігравання епічних кліше, пародійно-іронічного травестування. Висновки до праці науково достовірні, відповідають поставленим завданням та меті.

Монографія Лесі Синявської – завершене дослідження, науково обґрунтовані результати якого вперше презентують основні ознаки й типологію комунікативних стратегій у різножанрових та різностильових творах української драматургії кінця XIX – початку XX ст., розширюють уявлення про інтертекстуальність, поетикальний аспект, поглиблюють бачення проблеми традиції та новаторства в літературі.

*Вікторія Колкутіна
м. Одеса*

Отримано 2 серпня 2019 р.